

Maudy, een mensenkind

De ramp die het dorp had getroffen, had grote verslagenheid teweeggebracht. Het anders zo vriendelijke Groninger dorpje was in rouw gehuld, en zolang de begrafenis nog niet geweest was, hadden de mensen zich zo weinig mogelijk op straat vertoond. Binnenshuis werd er echter nog steeds met verbijstering gesproken over de gebeurtenis die aan vijf mensen het leven had gekost.

In hun ontreddering durfde men er nauwelijks aan te denken dat er in de dagen vóór de catastrofe verheugd was uitgekeken naar het toen naderende dorpsgebeuren. Het zou een herhaling van voorgaande keren zijn, want elk jaar, zo omstreeks half januari, gaf het gemengde zangkoor zijn jaarlijkse uitvoering in Pro-Rege, een grotendeels uit hout opgetrokken gebouwtje dat achter de kerk stond.

Net als voorgaande jaren zou Jan Diekman, koster van de kerk en tevens beheerder van Pro-Rege, er samen met zijn vrouw Dora voor zorgen dat het zaaltje vóór de aanvang warm was en dat de nodige versieringen zouden zijn aangebracht. Dit jaar echter lagen Jan en Dora met griep in bed en behalve doodziek hadden

zij zich schuldig gevoeld.

Bezorgd hadden ze zich afgevraagd hoe het nou allemaal moest gaan. Maar wat dat betrof hadden ze zich geen zorgen hoeven te maken, want vrijwilligers hadden spontaan hun diensten aangeboden. Take Maarhuis, een oude alleenstaande man, Geert en Meintje Steendam en Cor van Wiersum hadden als uit één mond gezegd: ‘Niks aan de hand, wij komen helpen!’

Op de avond vóór de uitvoering waren zij om klokslag zeven uur in het gebouwtje aanwezig. De bedoeling was dat ze de tafels alvast in lange rijen tegen elkaar aan zouden zetten en de voor dit doel gekregen bloemen in kleine vaasjes over de tafels zouden verdelen. Het podium moest een feestelijke aanblik krijgen en zo waren er tal van karweitjes die van tevoren gedaan moesten worden.

Het was die dag snerpend koud en in het gebouwtje was het niet veel warmer dan buiten. Jan en Dora stonden bekend als mensen die niet van verspillingen hielden: als er een poos geen bijeenkomsten in het gebouwtje op de agenda stonden deden zij zelfs de waakvlam van de gaskachel uit.

Naar de ware toedracht kon men later slechts gissen, maar het vermoeden lag voor de hand:

een van de mannen zou de kachel hebben aangestoken, met alle vreselijke gevolgen van dien. Want slechts luttele minuten na zevenen werd het dorp die bewuste avond opgeschrikt door een hevige explosie die de ramen van de kerk en de omliggende huizen deed sneuvelen. Gelijktijdig ontstond er een metershoge steekvlam, gevolgd door een vuurzee waar geen ontkomen aan was. Vijf dorpsbewoners kwamen er bij om het leven, want Cor van Wiersum had zijn invalide vrouw meegenomen.

Verstlagen en vol verbijstering hadden sommige mensen het blussingswerk gadeslagen en toen al was er gefluisterd: 'Jan en Dora hebben hun leven te danken aan de griep, zou dat wel tot hen doordringen?' De vraag hoe dit verschrikkelijke had kunnen gebeuren lag op ieders lippen.

Later werd door experts de oorzaak vastgesteld. Er bleek een lek te zijn geweest in de toevoerleiding, toen de kachel werd aangestoken volgde de explosie.

Nooit zou men weten of er paniek was geweest onder de mensen die met zoveel goede bedoelingen aan de slag hadden willen gaan, hun namen werden gefluisterd, haast eerbiedig uitgesproken. De oude Take Maarhuis liet geen

dierbaren achter. Cor en Rika van Wiersum twee dochters, Anne en Maudy, en Geert en Meintje Steendam hun enige zoon Tom. Hij stond nu plotseling alleen voor de taak het bedrijf te leiden waar tot dan toe zijn vader de stuwende kracht was geweest.

Geert Steendam had het bedrijf – een groothandel in bouwmaterialen – van betrekkelijk klein, groot weten te maken. Geert was altijd een harde werker geweest en zijn zoon Tom had de liefde voor het bedrijf heel jong van zijn vader geërfd.

Het bedrijf stond aan de rand van het dorp, en het woonhuis van de Steendams midden in het dorp.

Geert en Meintje hadden in het dorp bekendstaan als welgesteld, oppassend en eenvoudig van aard. Dat laatste straalde het huis een beetje uit, want het was een onopvallend klein herenhuis dat Meintje altijd alleen had onderhouden. Zij had voor in huis van hulp niets willen weten, maar het bedrijf kon er niet zonder. Geert had vier potige kerels in dienst die van aanpakken wisten en Tom zou hun hulp nu meer dan ooit nodig hebben.

Na de vijfvoudige begrafenis hernam het dorpsleven weer langzaam de normale gang.

Hoe onwerkelijk dat bij velen ook overkwam, het leven ging toch weer gewoon door. Er werd weer gewerkt én gepraat, want dat was het dorp eigen. In verdrietige zorg om de nabestaanden kwam er ook weer een stukje verleden bovendrijven. Men herinnerde zich opeens weer de schande die er eens over Cor en Rika van Wiersum was uitgesproken. Ze waren allebei niet veel meer dan kinderen geweest toen ze hadden moeten trouwen.

O ja, daar was toen behoorlijk over gepraat, maar de schande van toen was allang verjaard. Cor en Rika hadden zich ontpopt als serieuze mensen die hun schouders eronder hadden gezet en nooit meer een misstap begingen. Het was ook veel te lang geleden om erover te blijven zeuren, want Anne, het kind dat toen geboren werd, was inmiddels alweer vijfentwintig jaar.

Net als Tom Steendam stond Anne er nu alleen voor. Tom had de zorg voor het grote bedrijf, Anne die voor haar zusje Maudy, dat maar liefst vijftien jaar jonger was dan Anne.

Toen Rika van Wiersum vijftien jaar na de geboorte van haar dochter weer zwanger raakte, had men daar verbaasd de wenkbrauwen over opgetrokken: hoe is het mogelijk, na zoveel

jaar! Er was echter ook vertedering geweest en men had instemmend geknikt als Rika lachend had beweerd: ‘Dit kleintje zal ons jong houden, gelukkig maken. Ze is voor ons een geschenk van God.’

In die dagen, vol rouw en verdriet, herinnerde men zich opeens ook weer hoe weinig geluk er voor Cor en Rika van Wiersum bleek te zijn weggelegd. De kleine Maudy was nog maar een jaar oud geweest toen Rika werd getroffen door een beroerte en zij van een sterke, kwieke vrouw een stumperd werd die in een rolstoel belandde.

Velen konden de ogen niet drooghouden als er werd gefluisterd: ‘Ach heden, was Rika die bewuste avond toch maar thuisgebleven. Ze had immers toch geen helpende hand kunnen uitsteken.’

Van Anne had men later gehoord dat Rika die avond Cor had gesmeekt of ze mee mocht. Haar spraakvermogen was ook aangetast, maar met de klanken die ze uit kon brengen had ze Cor duidelijk gemaakt dat ze er zo heel graag eventjes uit wilde. Cor kon zijn vrouw niets weigeren; had hij dat die avond wel gedaan dan zou Rika nu tenminste nog hebben geleefd.

Ja, ja, dat was allemaal achteraf bezien. Hoe

moest het nu met Anne en Maudy, de zusjes Van Wiersum? Cor was altijd fabrieksarbeider geweest, hij had, zagezegd, onderaan op de maatschappelijke ladder gestaan en zijn loon was er naar geweest. Door de ziekte die haar moeder had getroffen, had Anne zich niet kunnen ontplooiën zoals zij dat graag wilde. In die tijd zat Anne pas een paar jaar op de huishoudschool, ze werd daar afgehaald toen Rika haar dochter thuis nodig had.

In het begin had Anne hulp gekregen van een wijkverpleegster die Rika 's morgens kwam wassen en aankleden. Het had niet lang geduurd voordat Anne wilskrachtig had gezegd dat ze dat ook zelf wel kon. Vanaf die tijd had Anne haar moeder met liefde en toewijding verzorgd en had ze moedertje moeten spelen over haar jongere zusje Maudy.

Anne had zichzelf weggecijferd, maar om haar toch iets mee te geven voor later, hadden Cor en Rika het meisje naar een modevakschool gestuurd. Drie avonden per week had Anne daar een opleiding voor coupeuse gevolgd en haar diploma behaald. Naast de zorg voor het huishouden, voor haar moeder en haar kleine zusje, was Anne toen bovendien thuisnaaister. Wanneer Cor thuis was om voor zijn vrouw te

zorgen en Maudy in bed had gelegd, zat Anne van Wiersum lange avonden achter de naaimachine. Zo had zij een steentje kunnen bijdragen om het karige inkomen van haar pa iets te verruimen.

Maar of Anne nu genoeg verdiende om voor Maudy en haarzelf te kunnen zorgen? Het dorp was maar klein en bovendien kon lang niet iedereen het zich permitteren om kleding te laten maken. Anne moest het van de beter gesitueerden hebben en van de woninginrichting die haar opdrachten gaf voor het maken van gordijnen en vitrages. Maar ook die opdrachten kwamen niet dagelijks binnen en al met al konden de dorpsbewoners wel aanvoelen dat Anne van Wiersum het bijzonder moeilijk had gekregen. Anne was een flink en dapper meisje, maar geldgebrek, oordeelde men er lustig op los, zou zelfs de sterkste mens kunnen nekken.

Wat dat betreft stond Tom Steendam er aardig wat beter voor. Hij zou een vrouwspersoon in huis kunnen nemen die de boel bestuurde en voor zijn natje en droogje zorgde. Kijk, dan was zo'n jongen als Tom alweer een heel eind op de goede weg. Op het ogenblik zorgde Eelke Noordman een beetje voor Tom. Eelke zal al jaren bij de Steendams op kantoor en haar man

Albert werkte al vanaf de schoolbanken in het bedrijf.

Eelke en Albert hadden geen kinderen en als je het gefluister in het dorp mocht geloven, wilden ze die bewust niet. Daar werd door bepaalde mensen weer schande van gesproken, anderen haalden laconiek hun schouders erover op en zeiden: 'Elk mens heeft het recht zijn eigen leven in te vullen, moet zijn eigen verantwoordelijkheid dragen.'

In deze dagen had men meer met Anne van Wiersum te doen dan met Tom Steendam, maar in feite had hij het niet minder moeilijk dan Anne. Net als zij, miste hij zijn ouders verschrikkelijk, vooral zijn moeder. Hoewel hij Eelke dankbaar was voor haar goede zorg, wist hij dat het zo niet kon doorgaan. Tijdens de uren die Eelke in zijn huis werkte bleef het werk op kantoor liggen. Het gevolg was dat Eelke overuren moest maken en hoewel zij daar zelf niet over klaagde, merkte hij aan Albert dat deze dat niet prettig vond. Hij vond het begrijpelijk dat Albert zijn vrouw 's avonds thuis wilde hebben. Het zat als het ware bij een man ingebakken, vond Tom, dat hij 's avonds, na een drukke werkdag, van zijn welverdiende rust wilde genieten.

In deze dagen was er echter van rust in zijn eigen leven geen sprake en daar kon hij absoluut niet tegen. Als hem iets tegenzat, er moeilijkheden waren, functioneerde hij maar voor minder dan de helft. Als hij van de zaak naar huis kwam moest thuis alles voor hem geregeld zijn; het eten klaar, dat soort dingen. Zo was hij het gewend geweest, moeder had precies geweten hoe ze het hem naar de zin moest maken. En nu was ze er niet meer, waarom had hij allebei zijn ouders in één klap moeten verliezen...?

Hij voelde zich afschuwelijk berooid, eenzamer dan een mens verdragen kon. Hij kon vooral moeder niet missen, de afgrijselijke waarheid wilde niet tot hem doordringen. Hoe moest je zo'n groot verlies aanvaarden?

Zo in verdrietige en opstandige gedachten, moest hij telkens aan Anne van Wiersum denken. Hij zag haar als een lotgenoot. Hij had geen geldzorgen, maar naar wat hij had gehoord, kende Anne die wel. Bovendien stond zij nu alleen in de zorg voor haar kleine zusje.

Anne en Maudy van Wiersum; op het kerkhof had hij de beide zusjes, voor het eerst eigenlijk, bewust gezien. Hij kende hen, zoals je op een dorp iedereen kent, maar niet veel meer dan dat. Hij wist dat Anne vijfentwintig